

LÜHIKROONIKA

2. mail esines Eesti Kirjandusmuuseumi veebiseminaril Anna Troitskaja. Ettekandes „Embleemid Euroopa varauusaegsetel portreedel kujutatud peakatetel ning identiteedi probleem” vaatles ta XVI sajandi Euroopa portreedel kujutatud mütsiembleemide tähendusi. Embleemidel on ühine ajalugu palverändurite märkide kristliku traditsiooniga. Mütsiembleemid omandasid portreedel erilise tähenduse portreeritava tunnete, meeleolude ja kavatsuste väljendajana.

3. mail toimus Eesti Rahva Muuseumi 60. aastakonverents „Relevance / Mõjukad muuseumid”. Konverentsi peateema oli muuseumide ja kultuuriasutuste mõju ühiskonnas ja selle hindamise võimalused. Kutsutud esineja oli Jette Sandahl („No time for denial”, Euroopa Muuseumi-foorum). Esinejaid oli Lätist, Soomest, Eesti Vabaõhumuuseumist, Vabamust ja ERM-ist.

5.–6. mail toimus Tallinnas ja Tartus konverents „Sovetiaja kirjandus- ja kultuurielu. Uued allikad, lähenemisviisid, tõlgendused”. Tallinnas Eesti Teaduste Akadeemias esinesid Jaan Undusk („Stalinistlik keelediskurs”), Epp Annus („Eesti kirjanike tajumaastikud 1960.–1980. aastatel. Idee, keskkond, looming”), Elle-Mari Tali-vee („Mäetööstuse kujutamine ajakirjas Looming 1940. ja 1950. aastatel”), Sirje Olesk („ENSV Kirjanike Liit. Aeg ja inimesed”), Tiit Hennoste („Looming ja Looming pärast Prahat. Mis toimus ja mida ei toimunud eesti kirjanduses 1960. aastate lõpus?”), Johanna Ross („Naisfiloloogi

probleem hilisnõukogude kultuuris”), Aigi Rahi-Tamm („Lõhkikistud Eesti. Suhtluse aktiveerimine omaalgatusest võimu surveni 1960. a laulupeo kontekstis”), Olev Liivik („Sovetiaja nomenklatuurne kirjanduselu”), Tõnu Tannberg („„See inimene oskab näha! Oskab kirjutada!” Stalini preemia roll sõjajärgse kirjanduselu nõukogustamisel Hans Leberechti näitel”). Teisel päeval Tartus Rahvusarhiivis esinesid Maarja Vaino („Eesti kirjandusklassika ENSV koolide õppekavades”), Tiina Saluvere („Kaarel Ird ja nõukogude kultuuripoliitika 1960.–1970. aastatel”), Eve Annuk („ENSV Kirjanike Liidu kirjanduslikud konsultandid kui värvavalvurid”), Arne Merilai („Eesti Kirjameeste Selts nõukaajal: akadeemiline karuteene”), Anu Raudsepp („Eesti kirjanike esimesed välisreisid sula ajal nõukogude julgeolekupoliitika kontekstis”), Tiiu Kreegipuu („Kirjanduselu parteiline juhtimine ENSV Kirjanike Liidu näitel 1960. aastate I poolel”) ja Olaf Mertelsmann („Kirjandus nõukogude süsteemi toetajana stalinismiaegses Eestis”). Konverentsi korraldasid Rahvusarhiiv, Tartu Ülikooli eesti ajaloo rahvusprofessor ja Eesti Teaduste Akadeemia.

6. mail peeti Tallinnas rahvusvahelise põliskeelte kümnendi avaüritus „lgas keeles peitub maailm”. Martin Ehala kõneles teemal „Suurkeeled peaks vähendada oma keeleökoloogilist jalajälge”. Jaak Prozes juhatas vestlusringi, milles arutleti alanud põliskeelte kümnendi tähistamise, ootuste ja lootuste teemal. Osalesid Anne-Ly Reimaa (kultuuriministeerium), Sirli Zupping (HTM), Rein Oidekivi (välisministeerium), Ave Grenberg (Mulgi kultuuri instituut) ja Marju Kõivupuu (TLÜ).

12. mail osales Eesti Rahva Muuseumi hõimuklubi õhtul fennougrist Tõnu Seilenthal. Ta kõneles teemal „Poolsajand tagasi Handimaal. Mälestusi ja mõtteid siis ja nüüd”.

12. mail toimus Tartus kirjandusfestivali Prima Vista raames konverents „Õelda kõike ja igal viisil”. Tartu eksperimentaalsus 1988–2010”. Esinesid Taavi Hallimäe („Jüri Ehlvesti peategelase paranoia kui sümptom profanatsiooni võimatuses”), Gregor Taul („Pohhui, carpe diem täiega! Eha tänava poistest ja tüdrukutest 2007–2009”), Kiwa („Oksekott ja Sopajuga. Tartu eksp 1988–1995”), Liis Kibuspuu („Siirdeaja eelmängud: Tartu aktsionistid 1983–1986”), Andrus Laansalu („14nü: ambientkirjandus koondub punktiks”), Anneli Leinpere („(Mitte)rühmituse eksp postmodernistlik orientiir normaalsetel nullindatel”), Sven Vabar („Pehmed kohad võrgustiku eksp loomingus”) ja Erkki Luuk („Jaan Lüsi salajane pärand”).

12.–13. mail peeti Tartus Eesti-uuringute Tippkeskuse aastakonverents „Subjektiivsus ja intersubjektiivsus keeles ja kultuuris”. Üle saja teadlase rohkem kui 50 teadusastutusest üle maailma arutasid, mida on eriomast ja mida ühist (inter)-subjektiivsusel keeles, kirjanduses, rahvaloomingus, muusikas, filosoofias ja arvutisuhtluses. Konverentsi plenaarinesjad olid Henrik Bergqvist (Stockholmi ülikool, „Dialogicity, egophoricity, and epistemicity: Ontologies and domains”) ja Władysław Chłopicki (Jagiello ülikool, Kraków, „(Inter)subjectivity in humour: How the speaker’s unsaid becomes the hearer’s funny”). Konverentsi töö oli jagatud 14 sektiooni ja töötoa vahel. Eestist olid esindatud Tartu Ülikooli, Tallinna Ülikooli ning Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia teadlased.

13. mail toimus Värskas Setomaa Muuseumide alla kuuluvas kindral Reegi majas konverents „Igal ajal on piirid”. Mairo Rääsk ja Merily Marienhagen tutvustasid Saatse muuseumi uut ekspositsiooni „Õgal as’al omma piiri”. Ettekangetega esinesid Ahto Raudoja („Setomaaga seotud üliõpilasorganisatsioonid – oma ajastu märk”), Andreas Kalkun („Setode õigeusk: maateadus ja piirid”), Aimar Ventsel („Mõlemal pool piiri: väikerahva enesetsensuur ja enesesalgamine”) ja Indrek Park („Seto keel või Seto murre: kus on keelepiirid?”).

16. mail esines Eesti Kirjandusmuuseumi veebiseminaril Mare Kalda. Etteandes „Folkloor isiklikuks otstarbeks: kultuurisisu ümberpaigutuste subjektiivsus ja intersubjektiivsus” arutles ta, kuidas käituda sellise materjaliga, mis on ümber kirjutatud või salvestatud oma tarbeks, mitte rahvaluulekogumise huvides, koolitöö jaoks või muul vähem ametlikult eesmärgil.

18. mail anti Eesti Rahva Muuseumis üle Oskar Kallase stipendium, mille pälvivis tänava folklorist Kristi Salve. Tema uurimisvaldkond on läänemeresoome rahvaste (liivi, vepsa, eesti) rahvaluule mitmed liigid ja rahvausund, sh kristlik rahvapärimus. Oskar Kallase stipendium antakse välja pikaajalise silmapaistva professionaalse ja loomingulise tegevuse eest rahvusteaduste ja -kultuuri alal, mis on aidanud ERM-il täita oma rolli eesti kultuuri mõtestajana.

18. mail toimus Tallinna Ülikoolis Eesti Keeletoimetajate Liidu seminar teksti vormistamisest ja muutuste jälitamisest. Esinesid Merily Šmidt („Muutuste jälitaja ja Google’i dokumendi redigeerimine”) ning Reili Argus („Wordi tabelite vormistamine”). Keeletoimetaja töö tehnilist

poolt käsitlevat vestlusringi juhtis Riina Reinsalu.

21. mail korraldas Johannes Aaviku Selts Tallinna Ülikoolis konverentsi „Keeleuendus tänapäeval“. Ettekannetega esinesid Ants Anderson („Keeleparentduse võimalusi“), Helgi Vihma („Ilmar Laaban ja Johannes Aaviku keeleuendus“), Jaan Õispuu („Myosotis, keeleuendus ja Johannes Aavik“), Kaarina Rein („Johannes Aavik antiikkirjanduse tõlkijana“), Ülo Vihma („Mõningaid ettepanekuid sõnauuenduseks“), Peep Nervalts („Keeleuendus, uuekeelendus või keelehajutus?“), Hannu Remes („Vaade Soomest: Johannes Aavik kui sillatala raamatust „Eesti silda ehitamas““).

23. mail toimus Eesti Kirjandusmuuseumis seminar meemiurimise teooriatest. Liisi Laineste tutvustas Bradley Wigginsi metodoloogilisi ja teoreetilisi vaatekohti meemiurimises („The Discursive Power of Memes in Digital Culture: Ideology, Semiotics and Intertextuality“), mis on Limor Shifmani kümme aastat varem ilmunud käsitluse edasiarendus. Paralleelseks lugemiseks sobiva raamatuna tõi esineja veel välja Anastasia Denisova „Internet Memes and Society: Social, Cultural and Political Contexts“, et arutleda nende ühiosa ja panuse üle jagatud uurimisväljal.

23. mai Eesti Rahva Muuseumi teadusseminaril „Postkolonialism museoloogias ja ... soome-ugri etnograafia?“ kõnelesid Svetlana Karm ja Piret Koosa. Nad arutlesid, kas või kuidas võiks postkolonialistlikust perspektiivist lähtuvad käsitlused olla asjakohased ERM-i soome-ugri kogude saamisloo mõtestamisel.

24. mail korraldati Eesti Kirjandusmuuseumis pidulik ettekandepäev „Kes tera ei kogu, vakka ei saa“. Sellega tähistati

folkloristi ja eesti kultuuriloo uurija Rein Saukase 75. sünnipäeva. Saukase uurimiskeskmes on olnud eesti folkloristika ning kultuuriloo vanem kihistus ja rahvaluule kogumislugu. Esinesid juubilar kolleegid ja sõbrad: Katre Kikas („„Olgu ka see auus saatja äratajaks...“ Esiletõstetud kogujatüübid Jakob Hurda kogumisaruannetes“), Liina Saarlo („Kaks melanhoolset vanavarretklejat ERM-i stipendiaatide ridadest“), Kärri Toomeos-Orglaan („Ühest anonüümsest saadetest – väljakaevamisi Reinuga“), Piret Voolaid („Vääna vanasõna, kui vanasõna väändib. Vanasõnade väänamisest nalja ja pilkeni“) ja Mare Kõiva („Kolme käsku on vaja järgida, siis läheb elu korda“).

25.–28. maini toimus Tallinna Ülikoolis rahvusvaheline tõkeloo konverents „Tõlkimine ajaloos multidistsiplinaarses vaates“. Osalejaid oli 25 Euroopa ja Põhja-Ameerika riigist, see võimaldas näidata tänapäeva tõlketeaduse erinevaid tahke, aga ka kokkupuutepunkte kirjandus-, keele- ja kultuuriteaduse, ajalooteaduse ja rahvusvaheliste suhete uuringutega ning usuteaduse ja filosoofiaga. Kutsutud esinejad olid Hephzibah Israel (Edinburghi ülikool, „Archival dea(r)th: Tracing the afterlives of translation memory“), Hilary Footitt (Londoni ülikool, „Present-ing’ the past: The politics of Translation History Open configuration options“) ja Ronnie Hsia (Pennsylvania ülikool, „Translating China: The Catholic Mission in the history of global cultural translations, 1585 to 1800“). Eestit esindasid Daniele Monticelli, Anna Verschik, Maris Saagpakk, Kaia Sisask, Karin Sibul, Katiliina Gielen, Maria-Kristiina Lotman, Külliki Steinberg.

26. mail leidis Tartus aset Akadeemilise Rahvaluule Seltsi kõnekoosolek. Asta Õim pidas ettekande kõnekäändudest igapäevakeeles. Koostöös Eesti Kultuur-

kapitali rahvakultuuri sihtkapitaliga annab ARS igal kevadel välja Eesti folkloristika aastapreemiat. Seekordse aastapreemia pälvis Eesti Rahvaluule Arhiivi vanemteadur Mari Sarv, kelle puhul tõsteti esile tema uudset lähenemist regilaulude uurimisele. Digihumanitaaria vahendeid rakendades on Sarv süüvinud nii Eesti eri piirkondade kui ka laiemalt läänemeresoome regilaulude meetrika ja sõnavarasuhete uurimisse.

26. mail peeti Tallinnas Teaduste Akadeemias konverents „Avatud juurdepääsu väljakutsed“. Eesti teaduste akadeemia kirjastus tähistas sellega 70 aasta möödumist teadusajakirjade publitseerimise algusest. Kutsutud esineja, ajakirja Learned Publishing peatoimetaja Pippa Smart kõneles teemal „The landscape of Open Access in 2022“. Esinesid Tarmo Soomere („Avatud teadus poliitiliste pingete surve all“), Piret Lukkanen („70 aastat Eesti teaduste akadeemia teadusajakirjade publitseerimist“), Kristi Viiding („Humanitaari vajadustest, vastutusest ja võimalustest ligipääsul teaduspublikatsioonidele“), Marika Meltsas („Avatud juurdepääs Eesti teadusele“), Andres Kollist („Info omanik, väärtus, hind“) ja Martin Eessalu („Riigi vaade ja avatud teaduse raamistik“). Järgnes arutelu teemal, kuidas Eesti teadusajakirju nähtavamaks muuta. Osalesid Ivo Volt (TÜ kirjastus), Reili Argus (TLÜ kirjastus), Johanna Ross (Keel ja Kirjandus), Timo Kikas (ajakiri Agronomy Research), Piret Lukkanen (Eesti teaduste akadeemia kirjastus). Vestlust juhtis akadeemik Jüri Engelbrecht.

26.–27. maini korraldas Eesti Kirjandusmuuseum Toilas doktorantidele kevadkooli „Dialogid meeltega“. Ürituse eesmärk oli vaadelda meelte rolli kultuuris läbi aja: vaagida meelte kajastumist uskumustes ja hirmudes, meeleliste aistingute

kujutamist ja funktsioone erinevates kultuuriruumides, sümboolikas, nii pärimuses, kroonikakirjutuses kui ka tänapäevases meedia- ja reklaamikeeles jne. Peale Eesti asjatundjate ning Tartu ja Tallinna ülikooli doktorantide esinesid valdkonna tunnustatud eksperdid: Kathryn Linn Geurts (Hamline'i ülikool, USA) kõneles ebatavalistest Aafrika meelemaastikest ning Frog (Helsingi ülikool) arutles šamanistlike ja muude rituaalsete kogemuste näitel, kuidas kultuurilised praktikad mõjutavad inimeste tajuviise.

26.–29. maini toimus Seattle'is Washingtoni ülikoolis AABS-i (The Association for the Advancement of Baltic Studies) 28. konverents „Balti uuringud ristteel“ („Baltic Studies at the Crossroads“). Konverentsi ettekanded jagunesid üheksa sektsiooni vahel: sotsioloogia, antropoloogia, soouuringud; kommunikatsioon ja meedia; kirjandus ja keel; kunst, muusika ja religioon; raamatukogud ja muuseumid; haridus, digihumanitaaria, tehnoloogia. Eestist osalesid Tartu Ülikooli, Eesti Kirjandusmuuseumi, Tallinna Ülikooli, Eesti Kunstiakadeemia teadlased.

28. mail tähistati Tartu Ülikooli raamatukogus Peeter Oleski mälestuspäeva. Kirjandusteadlast meenutasid tema sõbrad ja kolleegid Raul Rebane, Mait Klaassen, Meelis Paavel, Tiit Hennoste, Kristi Metste, Rein Veidemann, Janika Kronberg, Tiina Kirss ja Tõnis Lukas.

28. mail korraldati Tallinnas kirjandusfestivali HeadRead raames kaks vestlusringi. „Tähepärijad“: 2010. aastate eesti kirjanduse üle arutasid Johanna Ross, Mart Velsker, Aija Sakova ning Mikael Raihhelgauz. „Kõige hinnalisem kogu“: raamatukogu rollist ja tähendusest kõnelesid Karl Martin Sinijärv, Kaie Holm, Signe Tõnisson ning Triin Soone.